

Ha...

– Maga megőrült! – csattant fel David a professzor javaslatán.

– Én örültem meg?!? A világ örült meg. Itt van a kezünkben az emberiség legnagyobb találmánya, és nem merjük kihasználni. Korlátokat szabunk magunknak, mert nem tudjuk biztosan a következményeket. Holmi történelmi felfedezéseket tenni az időgéppel! Szép és hasznos, de semmi ahhoz képest, amire használhatnánk. Ez olyan, mintha Edison nem merte volna feszültség alá helyezni az izzólámpát, mert csak sejti, hogy világít. Akkor ki az örült?

– De maga még csak nem is sejti, hogy mi történik, ha beavatkozunk a múltba!

Atkinson professzor, a Múltkutató Intézet vezetőségi tagja lehiggadva ült vissza asztalához. Hosszú másodpercekig hallgatott maga elé nézve. Mikor megszólalt sem emelte fel a fejét:

– Túl sok csatát veszítettem már ahhoz, hogy most elmagyarázzam. A maga által oly nagyra becsült főnökei sem tudták elfogadni az elméletemet. Sőt! Megtiltották, hogy bármit is publikáljak róla, hátha kedve támad valakinek kipróbálni. Jól felépített propagandájuk, melynek következtében az időutazók viszolyognak a beavatkozástól, könnyen csődöt mondhat néhány cikk hatására. Szerintem belátható időn belül félre fognak állítani az Intézetből. Nincs sok időm. Ha maga nem vállalja, keresek valaki mást.

David is maga elé nézett egy másik asztalon ülve.

– Miért engem választott?

– Magában láttam a leginkább azt, hogy képes önálló véleményt alkotni a többéves kiképzés, vagy inkább programozás, ellenére. Mintha egy kicsit szentimentálisabb lenne a társainál... Azt hittem kapva kap az alkalmon, hogy részese lehet egy történelmi pillanatnak – nézett fel a fiatalemberre.

Újra hosszú csend.

– Gondolkoznom kell rajta.

– Csak tessék.

– Holnap visszajövök a válasszal.

A professzor elmosolyodott:

– Bocsásson meg a bizalmatlanságomért, de ezt a termet sajnos nem tudja elhagyni.

– Sejtettem – David lassan megmozdult, és leült a professzorral szemben az íróasztal elé. – Nem akarna mégis mesélni valamit az elméletéről?

– Nem. – Beszélgetésük oly mértékben lelassult, mintha életritmusuk is felére csökkent volna. Gondolataik azonban a nagy horderejű döntés lázában felpörögve cikáztak a két töprengő arc mögött. – Be kellett látnom, hogy gyakorlati igazolás nélkül senki sem képes elfogadni ezeket az elképzeléseket. Tulajdonképpen még én is nehezen. De nem tapogatózhatunk tovább a sötétben! Ön is könnyebben fogja megérteni a kísérlet után. Persze, ha egyáltalán megteszi.

- Mitől olyan biztos abban, hogy nem árthatunk ezzel?

- Mert az lehetetlen. Paradox. Képzelsen el egy morbid példát! Visszamegy, és megöli saját magát gyerekkorában. Megsemmisülne az élete, amit pedig megélt? Hirtelen meg nem történetté válna?

- Nem hinném.

- Ugye? De ha feltételezzük, hogy mégis így van, akkor maga nincs. Tehát nincs aki megölje a kisfiút. Aki így mégiscsak felnőtt, tehát maga mégiscsak van, tehát megölheti ifjú önmagát...

- Elég, elég! – kiáltotta David. – Ebbe belefájdul a fejem.

- Nem csoda, hisz ettől a legjobb számítógépek is lefagynának. Olyan ez, mint egy végtelen ciklus vagy rekurzió. A világ nem így működik. Vagy azt gondolja, lefagyasztaná a világot?

- Én nem gondolok semmit, ez nekem túl magas. Kár volt kérdeznem, egy fikarcnyit sem lettem okosabb.

David felállt, és sétálni kezdett, majd megállt az egész hosszanti falat betöltő könyvespolcnál. Szeme megakadt Shakespeare nevéen. Hirtelen a professzor felé fordult:

– Megválaszthatom a témát?

– Javaslatot tehet, aztán megbeszéljük. Mire gondolt?

– Rómeó és Júlia.

– ?

– Ahányszor csak elolvastam, mindig szerettem volna megakadályozni az öngyilkosságukat, hogy boldogok lehessenek.

– De az egy kitalált történet!

– Szegény professzor úr! Már a legújabb eredményekről sem tájékoztatják? James Peary hadnagy találta meg őket egy évszázaddal korábban, mint ahol feltételezték. A valóság szinte teljesen azonos a Shakespeare-drámával.

– Hát akkor tegye meg, amit szeretne!

– Most rögtön?

– Igen!

A fiatalember szemében huncut fény csillant. Elővette a vaskos Shakespeare-kötetet, és a professzor elé dobta az asztalra:

– Akkor figyelje benne a változásokat!

Dr. Atkinson is elmosolyodott az időutazó naivságán:

– Nem lesznek változások... De azért figyelek. A gépe itt van a szomszéd teremben. – Kinyílt egy rejtett ajtó. – Még egy utolsó tanács: Akármilyen furcsát észlel a jelenbe érkezésekor, menjen vissza a középkori Veronába, és rendezzen vissza mindent. Különben előfordulhat, hogy sosem találkozunk újra, és maga sosem tudja meg, hogy mi történt magával. Viszlát!

„Az öreg rutin róka! Igazából attól fél, hogy ő nem tudja meg.” gondolta magában David minden harag nélkül, és erős tettvágytól hajtva nekilátott az előkészületeknek.

* * *

– Tiszteletem professzor úr! Remélem, nem várokztattam meg! – rontott be feldobva David Dr. Atkinson szobájába.

Az idős tudós felnézett a kezében tartott könyvből, és szenvtelenül ennyit mondott:

– Egyáltalán nem, hiszen nem is vártam.

A fiatalember nem figyelt a furcsa válaszra, szeme az íróasztalt vizsgálta:

– Hol van Shakespeare?

– Meghalt 1616-ban.

David türelmetlensége egyre nőtt:

– Professzor úr! Ne humorizáljon velem, mikor világrengető tettem eredményét akarom kézzelfoghatóan érezni. Hol a Shakespeare-kötet?

– Micsoda fellengzős szavak! – motyogta Atkinson. – Gondolom az 'S' betűnél.

Az időutazó a polcokhoz ment, és lázasan lapozott át néhány könyvet:

– Egyikben sincs a „Rómeó és Júlia”! – kiáltott fel. – Mi történt, professor úr!?

– Maga, kedves barátom, berontott a szobámba, és egy számomra ismeretlen Shakespeare-művet keresett. Azt hiszem ez történt.

David lába földbegyökerezett, s megdöbbenve nézte a professzort. Valami nem tetszett neki a tudós közönyén kívül. Valahogy más volt, mint aki útjára indította... „Megvan! Hiányzik belőle a tűz. Egyszerű hivatalnok tekintete van, lázadó, felfedező tűz nélkül.” Érezte, hogy ez az ember sohasem küldte volna őt erre a merész útra, és sohasem hallott még a veronai szerelmesekről. Hisztérikus indulatát felváltotta a higgadság. Valami történt, és a megfejtésnek saját maga a kulcsa, ezért nem vesztheti el a fejét.

– Professor úr! Beszélgethetnék egy kicsit?

– Aha! Szóval mégis csak hozzám jött, nem csak ide tévedt kitombolni magát. Talán még azt is megengedi, hogy helyet foglaljak az asztalomnál?

– Bocsásson meg, professor úr!

– Oh! Maga ismerős nekem! – csillant fel Dr. Atkinson szeme, miután kényelembe helyezte magát. – Ne mondjon semmit, mindjárt eszembe jut... Megvan! Néhány évvel ezelőtt az utolsó felvételi elbeszélgetésen nyilvánítottuk időutazásra alkalmatlannak. Ha jól emlékszem, úgy találtuk, nem tud uralkodni az érzelmei felett. Ahogy előbb figyeltem, azt hiszem, jól döntöttünk. Parancsoljon!

– Igazán nem akarom az idejét rabolni, de szeretném, ha meghallgatna egy nagyon különös történetet.

– Tessék!

* * *

– Szóval Ön, kedves barátom, azt állítja, hogy kitűnő kollégám, aki történetesen éppen én vagyok, hisz a múltba való büntetlen

beavatkozásban, s kísérletük tárgya egy középkori hősszerelmes pár volt.

– Nem egyszerű szerelmespár! A világirodalom legismertebb szerelmi tragédiájáról van szó, amit természetesen Shakespeare-nek köszönhetünk. Milliárdok olvasták, látták... és most senki sem ismeri – David szemébe könnyek szöktek, majd elmosolyodott: – De ők boldogok lehettek! ... Csak éppen nem értem, mi történt!

A professzor lehajtott fejjel gondolkodott:

– Nekem sohasem fordult meg a fejemben, hogy meg lehetne változtatni a múltat... De ha ez valahol nekem jutott eszembe, akkor itt és most is nekem kell feloldanom ezt a paradoxont – erős koncentrációját ideges játéka a tollával jelezte. – Addig is, míg ezen töröm a fejem, megkérjük olasz kollégáinkat, nézzenek utána a maga hőseinek. No meg hozatunk is valami harapnivalót erre a nagy szellemi erőfeszítésre.

* * *

– Olvassa csak, kedves barátom, mit írnak az olaszok!
A szöveg elég távirati stílusban íródott:

"Júlia Capulet és Rómeó Montague fiatalon házasodtak össze. 6 évvel később Júlia szeretőjével megölette Rómeót egy szobalány ágyában. 7 évvel később Júlia Capulet szifiliszben halt meg negyedik férje mellett."

– Hát mit mondjak, kedves barátom, az ön története sokkal jobban tetszett.

David arcán a mélységes csalódás tükröződött. Csak bámult némán, kábultan maga elé.

– Ne búsuljon, barátom! Maga is tudja, kegyetlen kor volt ez.

– De... én... – dadogta David – ... én ... azt hittem...

– Tegye már túl ezen magát! Amire önök azt mondták: tragédia, az volt az ő szerencsájuk. Csak úgy maradhattak gyermekien tiszták a kor szelleme, vagy emberi gyarlóságuk ellenére, hogy időben meghaltak.

Hosszú csend.

– Tudom, mire gondol, és csak helyeselni tudom – szólalt meg végül a professzor. – Vissza kell rendeznie a dolgot!

Mint a villám, úgy villant fel David agyában a jelen nagy kérdése múltbéli rágódása helyén:

– Rájött valamire? ... Mi történik, ha visszarendezem az egészet? – kérdezősködött tovább.

– Újra találkozhat a maga Rudolph Atkinson professzorával.

– Ő is valami ilyesmit mondott, mielőtt elindultam. De mondja már el mi ez az egész!

– Majd ő elmondja. Szerintem azért nem mondta el, hogy biztosan visszamenjen.

– Tehát az egy másik világ? – töprengett David. – Örület! ... És csak annyiból áll visszamenni, hogy amit megváltoztattam, azt meg nem történtté teszem?

– Körülbelül. De ne faggatózzon tovább, mert még én sem látok tisztán!

– És maga? – lelkesedett egyre jobban az időutazó – Maga nem akarja a maguk világában is közzétenni ezt a felismerést?

– De igen! Ehhez viszont nincs szükségem magára. Történetének alapja ismeretlen nálunk, így nehezen értenék meg a lényegét. Majd keresünk valami hatásosabbat a magunk történelméből, amit megváltoztathatunk. Mohamed? Napóleon? Einstein? Carlioni? Majd meglátjuk – a professzor szemében is felcsillant a tűz. – Maga csak menjen vissza, és igazolja professzora igazát.

– Nem is maradok ebben a világban tovább! Ilyen Rómeó és Júlia történettel! Viszlát!

– Isten önnel!

* * *

– Nos, professzor úr, megismerhetem most már az elméletét?

– Mit gondol ön a tapasztalatai után?

– Hát... én azt tapasztaltam, hogy két világ van.

– Eressze el jobban a fantáziáját!

– Nem értem, mire gondol.

– Figyeljen ide! Ha most visszamenne az időben, és megfojtaná Napóleont gyerekkorában, aztán visszatérne a jelenbe, kivel találkozna? Velem? ... Vagy a már ismert másik Atkinson professzorral?

– Nem tudom.

– Egyikünkkel sem! Egy harmadikkal. Sőt! Az is lehetséges, hogy olyan változásokat idézne elő, ami érinti valamilyen módon a családom életét, s akkor nem is talál itt. Például: nincs lipcsei csata, az áldozatok életben maradnak, s egyikük leszármazottja elnyeri előlem az Intézet megbízását 34 évvel ezelőtt. Egyszerű: az ön kifejezésével élve, végtelen számú világ létezik. Van olyan, ami alig tér el a miénkétől. Ilyen helyen már járt. És lehet olyan is, ami teljesen más, például ki sem alakult az emberiség.

– Hogy lehet ez?

– Amennyiben az időt elfogadjuk 4. dimenzióknak, akkor ez az 5.

– Ez felfoghatatlan!

– Majdnem az. Nevezzük továbbra is világnak, amit én tér-idő egységnek hívtam. Szóval a világok között a különbségek, kissé leegyszerűsítve, döntések következményei. Apró változásoknak is lehetnek óriási, és teljesen más irányú következményei. Az ön esetében Rómeó és Júlia története valamilyen módon befolyásolta a felvételét az Intézetbe. Talán, mert vizsgáztatói érzelmileg kevesebbek voltak a Shakespeare-mű nélkül, s nem értették meg magát.

– S hogy ismerhetünk meg más világokat?

– Úgy, ahogy ön tette. Mivel mi az időben tudunk utazni, amikor beavatkozunk a múltba, egy másik világ másik történelmi időjén utazunk vissza, és ennek a másik világnak a jelenébe érkezünk.

– Meg tudom változtatni a saját életemet is?

– Látom, még mindig nem értett meg. Egy történelmi folyamatot nem tud megváltoztatni. A változás egy másik vonalon folytatódik, a végtelen számú világok egyikén. A miénk változatlan marad, akármit is tesz a múltban! Ez a lényeg! Tehát visszamegy az esküvőjére, találkozik saját magával, meggyőzi, hogy mondjon nemet, s ezzel egy másik szálon fut a történet. Visszajön a jelenbe, és megnézheti mi történt magával. De ezt nem maga éli meg!!! Ez a másik legfontosabb.

– És mi van, ha nem jövök vissza?

– A mi számunkra David Plotzky egy időutazás alkalmával eltűnt. A másik világ számára pedig megjelent.

– Van ennek valami értelme?

– Ember! Nem látja?!? Évekig tanulta: a történelemben nincsen „HA”! Most már van! Mi lett volna, ha Kennedy nem megy el Dallasba? Mi lett volna? Nézzük meg! Így már megnézhetjük! Meg tudjuk ítélni döntések helyességét. Találhatunk olyan világot, amelyik fejlettebb nálunk, s tanulhatunk belőle. Találhatunk olyat is, ahol elpusztult a civilizáció, ebből is tanulhatunk. Optimálisan alakíthatjuk a jövőnket. A MI világunk jövőjét!

– Ez tényleg fantasztikus. Már csak egyvalamit nem értek: Hol vannak ezek a világok?

– Ha ön egy kétdimenziós lény lenne egy százoldalas füzet egy oldalán, csak a saját lapját ismerné kétdimenziós érzékszerveivel s gondolkodásával. El sem tudná képzelni a másik 99 lap létezését (pedig maga járt már egy másik oldalon). A füzetten kívüli térről nem is beszélve. Ezért nem tudjuk mi sem. Hol vannak? ... Foglalkozzon vele a csillagász meg az atomfizikus meg a filozófus, vagy aki akar. Én történész vagyok, és az elmélet ismerete nekem bőven elég. Valamint az, hogy életem hátralevő részében választ kaphatok számtalan kérdésre, amire másképp nem kaphattam volna. S mindenki választ kaphat bármilyen „mi lett volna, ha...?” kérdésre.

– Szükség van erre?

– Van, akinek igen. A történelem sem érdekel mindenkit, mondván, minek foglalkozzunk a múlttal. Nem értették meg, hogy a múlt ismeretével lehet a jelent jobbra tenni. Most is lesz olyan, akit hidegen hagy, hogy egy új dimenzió tárult elénk. Őket nem érdeklik ilyen kérdések: „mi lett volna, ha...?”. Nem törődnek emberiséggel, világgal, jövővel. Nekik nincs szükségük erre a tudásra, remekül meglesznek nélküle, ahogy történelmi ismeretek nélkül is megvannak. Remélem, nem belőlük áll a többség.

– Lehet. Én pillanatnyilag azonban csak azt érzem, bár ne ismertem volna meg Rómeó és Júlia szerelmének házasságban való „kiteljesedését”.